

Teadmussiirde programm 2025–2028

1. Programmi üldinfo

Tulemusvaldkond	Teadus- ja arendustegevus ning ettevõtlus
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele
Valdkonna arengukava	Eesti teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021–2035 (TAIE arengukava)
Programmi nimi	Teadmussiirde programm
Programmi eesmärk	Eesti areng tugineb teadmuspõhistele ja innovaatilistele lahendustele
Programmi periood	2025–2028
Peavastutaja (ministeerium)	Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)
Kaasvastutajad (oma valitsemisala asutused)	Sihtasutus Eesti Teadusagentuur (ETAg) Haridus- ja Noorteamet (Harno) Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus (EIS) Sihtasutus Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol) AS Metrosert

2. Sisukord

Sisukord

1. Programmi üldinfo.....	1
2. Sisukord.....	2
3. Sissejuhatus.....	3
4. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava	6
5. Hetkeolukorra analüüs	7
6. Olulised tegevused perioodil 2025–2028.....	10
5.1. Olulisemad programmi (arendus)tegevused MKM haldusalas	10
5.2. Olulisemad programmi (arendus)tegevused HTM haldusalas	11
6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused	12
6.1. Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas).....	14
6.1.1. Programmi tegevus 1.1. Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine (MKM vastutusalas)	14
6.1.2. Programmi tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine (MKM vastutusalas).....	16
6.2. Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas)	17
6.2.1. Programmi tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine (HTM vastutusalas)	17
7. Programmi juhtimiskorraldus	19
LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus (MKM valitsemisala)	21
LISA 2. Teenuste rahastamiskava (MKM valitsemisala)	23
LISA 3. Programmi teenuste ülevaade ja rahastamiskava (HTM valitsemisala)	24

3. Sissejuhatus

Programm panustab Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse arengukava 2021-2035 (TAIE arengukava) kõigi üldeesmärgi mõõdikute sihttasemetega saavutamisse¹.

Tabel 1. TAIE arengukava üldeesmärk ja selle saavutamise mõõdikud, mis on ühtlasi ka teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärk ja mõõdikud.

Üldeesmärk	Mõõdik*	Viimane tegelik tase (2023)*	Sihttase 2035
Eesti teadus, arendustegevus, innovatsioon ja ettevõtlus suurendavad koostoimes Eesti ühiskonna heaolu ja majanduse tootlikkust, pakkudes konkurentsivõimelisi ja kestlikke lahendusi Eesti ja maailma arenguvajadustele.	Riigieelarves kavandatud TA rahastamine osakaaluna SKP-st (%) <i>Allikas: Riigieelarve ja RE seletuskiri</i>	1	≥1
	Erasektori TA kulutuste tase SKP-st (%) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	1,08 (2023)	2**
	Nominaalne tööjõutootlikkus EL-27 keskmisest (%) <i>Allikas: Eurostat</i>	77,5	110**
	Koht Euroopa innovatsiooni tulemustabelis (koht tulemusrühmas) <i>Allikas: Euroopa Komisjon</i>	Tugev innovaator*** (11. koht) (2024)	Innovatsiooniidid

*Mõõdikute meetodikat on kirjeldatud TAIE arengukava ning mõõdikud on ühtlasi ka kogu tulemusvaldkonna mõõdikuteks.

**Tegemist on ühtlasi ka strateegia „Eesti 2035“ mõõdikute ja sihttasemetega.

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teadmuspõhiste ja innovaatilistele lahendustele

Teadmussiirde programmi ülesanne on tagada **teadussüsteemi, ettevõtluskeskkonna ning ühiskonna teiste valdkondade (nt tervishoid, haridus, kultuur, sotsiaalsüsteem, keskkonnahoid jm) koostoime** selliselt, et eri valdkondades loodud uued teadmised, tehnoloogiad ja ideed leiaksid oskuslikult ja loovalt rakendust kestliku ühiskonna ja majanduse hüvanguks. Riigil tuleb suurendada stiimuleid ja toetada koostööoskuste arengut teadlaste, ettevõtjate ja avaliku sektori osaliste seas, et leida lahendusi nii ettevõtete arenguvajadustele kui laiemalt kogu ühiskonna ees seisvatele väljakutsetele. Programmis mõistetakse teadmussiirdena süsteemset, pikaajalist ja järjepidevat tootlikkuse ja heaolu kasvu soodustavat teadmusringlust, mitte lineaarset (tehnoloogiakeskset) protsessi teadustegevustest ettevõtlusse. Selles kontekstis toetab teadmussiire mitte ainult teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja majanduse hüvanguks, vaid ka teaduse mõjususe kasvu ja ühiskonna arenguvajadustele vastavate strateegiliste uurimissuundade kujundamist.

Haridus- ja Teaduministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ühisprogramm **loob sünergiaid teadus- ja arendustegevuse ja ettevõtluse vahel ning seob teadussüsteemi ühiskonna ja majanduse arengutega**, võimendades nii TAI ühiskondlikku kasu ja kasvatab ühiskonna teadusmahukust, sh panustades Eesti majanduse lisandväärtuse kasvu.

Teadmussiirde programm tegeleb otseselt järgmiste probleemidega Eesti TAIE valdkonnas:

- teadustöö tulemused ei leia ühiskonnas piisavalt rakendust, TAI poliitika ei ole piisavalt mõjus, et toetada ühiskondlike ja majanduslike eesmärkide saavutamist;
- Eesti ettevõtete TAI-mahukus ning võimekus teadustulemusi kohandada ja kasutusele võtta on väike, ettevõtete innovatsioonivõimekuse kasvu toetav süsteem vajab arendamist;

¹ TAIE arengukava eesmärgi ja mõõdikute täitmise panustavad kolm programmi, millest üks on teadmussiirde programm. Lisaks teadmussiirde programmile rakendatakse ka teadussüsteemi programmi (HTM) ja ettevõtluskeskkonna programmi (MKM). Arengukava üldeesmärgi saavutamise ja mõõdikute seire toimub tulemusvaldkonna aruandluse raames.

- Eestil tuleb TAIE poliitikat tulemuslikumalt suunata ja koondada ressursse, et kasvatada võimalusi läbimurdelisteks arenguteks;
- TAIE süsteemi osaliste (ministeeriumid, ettevõtete esindusorganisatsioonid, teadusasutused jt) koostöö ja koordineerimine on nõrk.

Teadmussiirde tegevuste raames **eelisarendatakse TAIE fookusvaldkondi**, et ettevõtete, teadusasutuste ja riigi koostöös sünniks Eesti edasiviivad innovaatilised lahendused Eesti arenguvajadustele või -võimalustele. Fookusvaldkondade arendamine lähtub era- avaliku ja akadeemilise sektori koostöös sündinud fookusvaldkondade teekaartidest².

TAIE fookusvaldkonnad on järgmised:

- digilahendused igas eluvaldkonnas;
- tervisetehnoloogiad ja -teenused;
- kohalike ressursside väärindamine;
- nutikad ja kestlikud energialahendused;
- elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum.

Neli esimest fookusvaldkonda on ühtlasi ettevõtluse ja majandusliku, sh ekspordi arengupotentsiaaliga TAIE fookusvaldkonnad ehk **nutika spetsialiseerumise valdkonnad**.

Programmi koostamisel on arvestatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi eesmärkidega ning aidatakse kaasa Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide³ saavutamisse, sh eesmärkidesse toetada kaasavat ja säästvat majandusarengut ja tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö; toetada kestlikku tööstuse arengut ja edendada innovatsiooni ning tagada säästvad tarbimis- ja tootmisviisid.

Seos „Eesti 2035“⁴ strateegiliste sihtide ja tegevuskavaga

Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ sihi **tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik majandus** raames seatud eesmärgid kajastuvad TAIE arengukavas. Mitu TAIE arengukava, tulemusvaldkonna ja programmi mõõdikut on ühtlasi „Eesti 2035“ mõõdikud: teadustegevust ja innovatsiooni puudutavad TA kulud erasektoris, tööjõu tootlikkus osakaaluna EL keskmisest ja teadlaste ja inseneride arv erasektoris 1000 elaniku kohta. Teadmussiirde programm tagab teadussüsteemi, ettevõtluse ja riigi koostoime ühiskonna ja majanduse hüvanguks, arvestades „Eesti 2035“ arengustrateegias esitatud arenguvajadusi kõigi viie strateegilise eesmärgi osas, sh arendades nutikaks ettevõtluseks vajalikke oskusi ja teadmisi, võttes kasutusse uusi lahendusi ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks (kiirendid, iduettevõtluse arendamine, toetused jm), soodustades teadmuse jõudmist ülikoolidest ja teadusasutustest praktiliste rakendusteni ettevõtluses või avalikus sektoris; kasvatades TAIE teekaartide rakendamiseks Eesti majandusele ja ühiskonnale oluliste valdkondade teadus- ja arendusvõimekust; kujundades uute tehnoloogiate ja ärimudelite kasutuselevõtuks ja teadus-arendustegevuseks sobivat õigusraamistikku; soodustades ressursitõhusust ja innovatsiooni tööstusettevõtetes ja avalikus sektoris.

Programm panustab strateegia „Eesti 2035“ muutustesse:

² <https://www.taie.ee/taie-fookusvaldkonnad>

³ <https://www.riigikantselei.ee/valitsuse-too-planeerimine-ja-korraldamine/valitsuse-too-toetamine/saastev-areng>

⁴ <https://valitsus.ee/strateegia-est-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/materjalid>

- Majandus ja kliima: võtame kasutusele uued lahendused ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni soodustamiseks, suurendame Eesti majandusele oluliste valdkondade võimekust, kujundame paindliku ja turvalise majanduskeskkonna, mis soodustab uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi ning võtame kasutusele ringmajanduse põhimõtted.
- Riigivalitsemine: Suurendame teaduse mõjusust ja mitmekesisust, hoides teaduse kõrget taset.

Programmi tegevuse 1.1. sõnastust ja eesmärki on eelmise perioodiga võrreldes muudetud selguse eesmärgil.

Välisvahendid

Programmis kavandatud eesmärkide saavutamine on seotud järgmiste välisvahenditest rahastatavate tegevustega:

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

- Ettevõtete TAI teadlikkuse kasvatamine (TAI võimalused) ja TAI võimekuse tõstmine (sh arendusnõunikud ja kestlikkuse nõunikud erialaliitude juures).
- Rakendusuringute ja eksperimentaalarenduse programm
- Ettevõtte arenguprogramm (sh Ettevõtte arenguprogramm, Ettevõtja tootearendusprogramm, Arenduskeskuste toetus)
- Innovatsiooni- ja arendusosak
- Innovaatilised riigihanked
- Ida-Viru ettevõtjate ja Ida-Virusse investeerivate ettevõtjate teadmismahukate tegevuste toetus

Haridus- ja Teadusministeerium

- Teadusuuringute mõju suurendamine ning teadusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalse teadmussiirde suutlikkuse toetamine (ASTRA+);
- Temeatiliste teadus- ja arendustegevuse programmide rakendamine akadeemilise, era- ja avaliku sektori koosloome ja koostöö edendamiseks nutika spetsialiseerumise valdkondades (TemTA);
- TAI-võimekuse tugevdamine ühiskonnas ning seda soodustava poliitikakeskkonna loomine (RITA+);
- Teadmusvõrgustike ning ettevõtlus- ja teadusringkondade sidemete loomine töötajate liikumise kaudu akadeemilise, era- ja avaliku sektori vahel (SekMo);
- Majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste kättesaadavaks tegemine TAIE fookusvaldkondades;
- Ida-Viru ettevõtluse teadmismahukuse suurendamise toetus: teadusvõimekuse pakkumise arendamine Ida-Virumaal TA-võrgustiku loomiseks.

4. Programmi eesmärk, mõõdikud ja rahastamiskava

Tabel 2. Teadmussiirde programmi eesmärk ja mõõdikud

Programmi eesmärk: Eesti areng tugineb teaduspõhistele ja innovaatilistele lahendustele						
Programmi mõõdikud*	2022** (tegelik)	2025 (sihttase)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2035 (sihttase)
Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris, arv 1000 elaniku kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2,23	2,3	2,5	2,7	3,0	4,53
Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st (% , mln/mld eurodes) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,3% (1,2 mld)	3,5 (1,3 mld)	3,7 (1,5 mld)	4 (1,8 mld)	4,4 (2,2 mld)	6 (3,2 mld)

*Mõõdikute metoodikat on kirjeldatud TAI E arengukavas.

** 2023. aasta andmeid ei ole veel avaldatud ja viimased teadaolevad tasemed on aastal 2022.

Programmi erinevate planeerimistasandite mõõdikud peegeldavad laiemalt ühiskonna teadusmahukuse kasvu ja loodavate teadmiste ja tehnoloogiate siiret ja rakendamist ühiskonnas: kuivõrd erasektor (ettevõtted) peab oluliseks investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, kuivõrd kasvab teadus- ja arendustegevusega tegelevate inimeste arv, kuivõrd teevad omavahel tõhusat teadus- ja arendusalast koostööd akadeemiline, era- ja avalik sektor, mil määral otsitakse teadus- ja arendustegevuse ning teadmus- ja tehnoloogiastiirde kaudu lahendusi ühiskonna ja majanduse väljakutsetele.

Programmi rahastamiskava

Tabel 3. Teadmussiirde programmi rahastamiskava tuhandetes eurodes

Vastutav ministeerium	Programmi planeerimistasand	2024 eelarve*	2025 eelarve	eelarve		
				2026	2027	2028
MKM	Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine	-85 937	-98 046	-124 707	-138 574	-120 199
MKM	Programmi tegevus 1.1. Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine**	-83 038	-97 376	-124 009	-137 953	-119 580
MKM	Programmi tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine	-2 899	-670	-697	-620	-619
HTM	Meede 2: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine	-15 533	-32 764	-47 445	-46 560	-43 535
HTM	Programmi tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine	-15 533	-32 764	-47 445	-46 560	-43 535
HTM MKM	Programmi kogukulud KOKKU	-101 470	-130 810	-172 152	-185 134	-163 734

*Eelarve 2024.a kohta on esitatud koos lisaelarvega. Programmi tegevusi esitatakse korrigeeritud nimetustega võrreldes eelmise programmiga.

** Programmi tegevuse 1.1. sõnastust ja eesmärki on eelmise perioodiga võrreldes muudetud.

5. Hetkeolukorra analüüs

Programmi tasandi trendid

Nii teadus- ja arendustegevuse kulutused kui ka teadus- ja arendustegevuses hõivatud töötajate arv on viimastel aastatel Eestis tõhusalt kasvanud, veduriks on siin järjepidevalt olnud erasektor. Kuna muutus on toimunud pärast seda, kui riik suurendas ettevõtete teadus- ja arendustegevuse kasvatamisele suunatud teenuste ja toetuste mahtu, võib seda tõlgendada tõendina, et riigieelarve vahenditega on selgelt võimalik erasektorit võimendada ja suunata investeerima riskantseks peetavasse arendus- ja innovatsioonitegevusse. Madala stardipositsiooni tõttu jääme aga enesele eeskujuks seatud riikidest jätkuvalt maha, sedagi just erasektori osas. Kui Euroopa Liidus (EL) keskmiselt on ettevõtluses ligi 7 teadus- ja arendustegevusse panustavat töötajat ja innovatsiooniliidritel 12 iga 1000 tööturul hõivatud inimese kohta, siis Eestis on vastav näitaja 4 (umbes 60% EL-i keskmisest, 35% innovatsiooniliidrite näitajast).

Täiendava murekohana ilmnes 2024. a. läbi viidud OSKA teadus- ja arendustöötajate vajaduse uuringust, et erasektori teadus- ja arendustöötajate arv on viimastel aastatel suurenenud peamiselt esimese astme kõrgharidusega töötajate arvelt. Arvestades Eesti ettevõtete väiksust ja domineerivaid ärimudeleid, mis ei eelda järjepidevat teadus- ja arendustegevust, võib kõrghariduse esimese astme kraadiga töötajate panus koostöölisesse arendusprojektidesse olla alustuseks piisav, kuid konkurentsivõime pikaajaliseks kasvuks on vajalik haridustaseme tõus ja spetsialiseerumine. Riiklik statistika õnneks viimast näitabki, sest aastatel 2022-23 tõusis erasektoris hõivatud doktorikraadiga töötajate arv suisa 41% (275-lt 387-le). Nii suur doktorikraadiga töötajate arvu kasv lühikese aja jooksul võib viidata siiski ka paremale andmete esitamisele. Arengu jätkumine tulevastel aastatel eeldab, et erasektoris tekib juurde märgatavalt rohkem ettevõtteid, kelle ärimudeli aluseks on järjepidev arendustegevus.

Samal ajal on jätkuvalt madal doktoriõppe atraktiivsus ja pikalt sihiks olud 300 doktorikraadi kaitsmiseni aastas ei ole jõutud. Seejuures on kahanemas nii doktorantide koguarv (tipust u 25%) kui Eesti kodanike osakaal doktorantuuris (vaid 65%). Praegused mahud ei võimalda tagada isegi teadussüsteemi jätkusuutlikkust, rääkimata teadustöötajate arvu kasvatamisest era- ja avalikus sektoris.

Ettevõtete investeringud mittemateriaalsesse põhivarasse tegid Eestis kiire hüppe, kuid on nüüd jälle languses. Selle põhjuseks oli Volkswageni kontserni raamatupidamistehingud. 2022. aastal otsustas kontsern oma immateriaalsed varad jälle Eestist välja liigutada, mistõttu näitaja väärtus kukkus oluliselt. Seetõttu on ka prognoositud järgnevateks aastateks väiksemat sihtväärtust kui näiteks 2021. aastal saavutati. Vahepealsete aastate näitajaid võib pidada kõrvalekaldeks, samale tasemele uuesti jõudmine on lähiajal ebatõenäoline.

Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamise meetme trendid. Kuigi erasektori TA investeringud on alates 2019. aastast kiiresti kasvanud, tehes viimasel kahel aastal korduvalt rekordeid, ning kasvutrendis on viimased kolm aastat olnud ka TA-töötajate arv erasektoris, on innovatsiooniga tegelevate ettevõtete arv viimasel 4 aastal vähenenud, kaugenedes sihttasemest. 2022. aastal oli innovaatiliste ettevõtete osakaal Eestis 53%, mis on sarnane Euroopa Liidu keskmisele, kuid kaugel maas Soomest ja Rootsist. Kahe aastaga langes innovaatiliste ettevõtete osakaal Eestis 9% võrra. Samas on 2023. aastal mitmed uued toetusmeetmed avanenud ning nende mõju on alles avaldumas. Samuti ei ole eesmärgini jõutud ettevõtete digitaliseerituses, kus Eesti koht

on küll paranenud, kuid jäänud Euroopa Liidu riikide seas keskmike hulka. Sarnaselt innovatsiooni- ja arendustoetustele, avanesid Euroopa Taastekava raames ettevõtjatele suunatud digitaliseerimise toetused, mille tulemused avalduvad viitajaga. 2022. aastal rekordini jõudnud **riskikapitaliinvesteeringute** maht kukkus mullu ligikaudu kolm korda. Intressid hakkasid kasvama ning investorid leidsid oma varadele väiksema riski ja suurema tootlusega väljundeid. Samas on märgata riskikapitalituru jõudsat kosumist, sest 2024a. I kvartalil on tehtud riskikapitali investeeringuid mahus, mis prognoosib 2024a. lõpuks 2021a. investeeringute tasemeni jõudmist. Tõusutrendis on kiirendites osalevate ettevõtete arv.

Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamise meetme trendid. Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaalu puhul on sihiks liikuda euroala keskmise suunas. **Teadusasutuste ja ettevõtluse koostööd ja ettevõtete teadusmahukust kajastava mõõdiku näitaja on varasemaga võrreldes langenud. See peegeldab tõenäoliselt koroonakriisi pärssivaid mõjusid ettevõtete arendustegevustele.** Eeldatavasti tõuseb kulutuste osakaal siiski jõudsalt tulevikus, kuna arengukava ja selle meetmed seavad just teadusasutuste ja ettevõtete koostöö toetamise senisest selgemalt fookusse.

Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta on aastate lõikes kõikuv, kuid märgata on selget kasvutrendi. TAIE arengukava võtab selgelt sihiks tugevdada teadussüsteemi ja ettevõtluse koostööd ja sel suunal on käivitumas mitmeid uusi meetmeid, seega eeldatavasti kasvab ka ühispublikatsioonide arv.

Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest **peegeldab teadmussiirde ja laiemalt ühiskonna arenguvajaduste täitmise võimekust.** Näitaja tase võib kõikuda, kuna on sõltuv arvestuse aluseks olevatest rahastusallikatest, sh valdkondlike ministriumide tegevusest ja EL struktuuritoetuste eelmise perioodi lõppemisest ja uue perioodi käivitamisest. Eelduste kohaselt tõuseb näitaja tase lähiaastatel seoses kokkuleppega, et kui TAI rahastus püsib 1% SKP-st, eraldatakse lisanduvatest vahenditest 20% ministriumidele valdkondlike poliitikate teaduspõhise kujundamise ja elluviimise toetamiseks.

Suuremad arengud eelmistest perioodidest

- Laiendasime teadlaste sektoritevahelise liikumise võimalusi - alates 2023. aastast saavad teadlased liikuda ettevõtlusesse ning ettevõtluskogemusega inimesed osaleda teadus- ja arendusasutuste projektides ja juhendamises. See aitab ettevõtetel paremini rakendada teadustulemusi ning suurendab ettevõtluskogemusega töötajate osakaalu teadusasutustes, mis toetab teaduse muutumist ühiskonna vajadustele vastavamaks. Lisaks toetame teadmussiirde doktorantuuri, mis võimaldab doktoriõpinguid siduda tööga ettevõttes või muus asutuses, aidates arendada tippspetsialiste ja tugevdada koostööd ülikoolide, ettevõtete ja avaliku sektori vahel.
- Olulise täiendusena Eesti TAI ökosüsteemi jaoks töötasid MKM ja EIS kõiki olulisi ökosüsteemi osapooli kaasates ning teadus- ja arendusnõukogu heakskiidul välja ettevõtjate vajadustest lähtuva rakendusuuringute keskuse mudeli. Rakendusuuringute keskus (RUK) alustas 2023. aastal tööd riigi omanduses olevas ASis Metrosert ning 2024. aastal valmis biorafineerimise äriplaani. RUK käivitub viies valdkonnas, milles on Eesti ettevõtjate vajadusi ja võimekusi arvestades kõrgema lisandväärtuse genereerimise potentsiaali: 1) biorafineerimine, 2) meditsiiniandmed, 3) droonitehnoloogiad, 4) autonoomsed sõidukid, 5) vesinikutehnoloogiad.

- Käivitud on perioodi 2021–2027 ELi struktuurivahenditest finantseeritavad toetusmeetmed sh õiglase ülemineku fondist rahastatavad tegevused.
- Eesti ühines NATO DIANA5 kiirendi ja NATO Innovatsioonifondiga, et toetada kahese kasutusega (tsiviil- ja kaitseotstarbelisi) tehnoloogiad arendavaid ettevõtteid.
- Ida-Virumaa õiglase ülemineku raames alustati teadusvõimekuste ja teadus- ja arendusteenuste arendamist toetudes Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendusasutuste ja ülikoolide koostööle. Sihiks on suurendada Ida-Virumaal tegutsevate teadus- ja arendustöötajate hulka ja oskusi, arendada välja Ida-Virumaa ettevõtlusele vajalikke uurimissuundi ning parandada Ida-Virumaa teadus- ja arendustaristu mahtu ja kvaliteeti.

Suurimad väljakutsed

- **TAIE arengukavas seatud eesmärkide saavutamiseks vajab Eesti praegusest mitu korda rohkem teadlasi ja insenere**, eriti väljaspool akadeemiat nii era- kui avalikus sektoris. Seetõttu tuleb erilist tähelepanu pöörata nii teadlaste ja inseneride järelkasvule, ettevõtete ja teadusasutuste koostööle töötajate pädevuse kasvatamisel ning teadus- ja arendustegevuse võimekuse suurendamisel.
- **Teadusasutustel ja ettevõtetel napib motivatsiooni ja võimekust teha koostööd.** Eesti ettevõtete investeeringud teadus- ja arendustegevusse on jätkuvalt madalad ning ettevõtetes töötab endiselt liiga vähe TA-töötajaid/insenere, kes tegeleks järjepidevalt ettevõttesisese arendustegevusega. Eesti teadus on heal tasemel, aga vaid vähesed teadustulemused jõuavad uute toodete või teenusteni ettevõtetes või avalikus sektoris. Tuleb soodustada teadusasutuste ja ettevõtete koostööd nii uurimisülesannete püstitamisel kui teadustöö tulemustele rakenduste leidmisel ning seetõttu senisest oluliselt enam panustada ettevõtete rakendusuringutesse.
- **Riigihangete turg on innovaatilistele ettevõtetele ja innovaatilistele toodetele-teenustele ebapiisavalt avatud.** Seeläbi kannatavad nii avaliku sektori teenused (neid ei uuendata piisavalt) kui ka ettevõtete konkurentsivõime, sest riigihanked moodustavad koguturust olulise osa – olenevalt aastast 10-12% SKPst ehk ligikaudu 3 miljardit eurot aastas. Põhjalikuma olukorra analüüsiga on võimalik tutvuda teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse 2023. aasta tulemusaruandes⁶.

Globaalsete majandus- ja julgeolekukeskkonna muutustega on kasvanud nõudlus kaitsetööstuse toodete ja tehnoloogiate järele, kuid valdkonna arendamine on aja- ja kapitalimahukas. Tehnoloogiad ei ole pärast esialgseid arendustöid sageli turuküpsed, kuid rahastust turuküpsuse saavutamiseks ja klientideni jõudmiseks on raske leida. Eriti keeruline on ettevõtetel, kelle esimeseks kliendiks on riik, mis soovib valmis ja tõestatud lahendusi, mitte prototüüpe, tekitades kõrge turule sisenemise barjääri.

⁵ *NATO's* Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic

⁶ vt <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve> ja <https://www.hm.ee/haridus-ja-teadusministeeriumi-2022-aasta-tulemusaruanded>

6. Olulised tegevused perioodil 2025–2028

5.1. Olulisemad programmi (arendus)tegevused MKM haldusalas

- Tulenevalt kokkuhoiu vajadustest vähenevad osaliselt ettevõtete teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni toetamiseks kavandatud vahendid. Kärbeta mõju on vähendatud võttes kasutusel varasematel aastatel kasutamata jäänud vahendid, mistõttu kõik kavandatud tegevused jätkuvad.
- Viiakse ellu ettevõtete sisemist arendus- ja innovatsioonivõimekust tõstvaid erinevaid sekkumismeetmeid. Jätkatakse innovatsiooni- ja arendusosakute toetusmeetmega, et võimaldada ettevõtetel koostöös innovatsiooniteenuse pakkujatega läbi viia esmaseid koostööprojekte. Jätkatakse ettevõtjate arenguprogrammiga, mis pakub teenuseid lähtuvalt iga ettevõtte spetsiifilistest arengutakistustest. Jätkatakse ka tootearenduse toetusmeetmega. Kõik eelpool nimetatud meetmed on rahastatavad struktuurivahenditest ning meetmed jõustuvad 2023. a jooksul.
- Jätkatakse rakendusuuringu programme⁷ rakendamiseks. Programmi ülesanne on tehnoloogilise ja ärinõustamise ning projektide rahastamise kaudu suurendada Eesti ettevõtete rakendusuuringu ja eksperimentaalarenduse mahtu. 2023. aastal käivitati ka rakendusuuringu keskuse loomine AS Metrosert juurde ning 2025. aastal jätkatakse ettevõtjatele suunatud teenuste käivitamisega viies valdkonnas: biorafineerimine, terviseandmed, droonitehnoloogiad, vesinikutehnoloogiad ja autonoomsed sõidukid.
- Ettevõtete arendusvõimekuse ja -valmiduse tõstmine eeldab terviklikult innovatsioonile keskenduvat tugistruktuuri, mistõttu jätkatakse innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse kasvatamisele suunatud teenuste väljatöötamist.
- Ettevõtete arendustegevust võimendatakse läbi EL-üleste võrgustike, partnerluste ja rahvusvaheliste organisatsioonide. Jätkatakse ja tugevdatakse Eesti ettevõtete osalust Euroopa Kosmoseagentuuri pakutavates tegevustes, muu hulgas viies küberturbe missioonide kaudu läbi küberturvalisuse harjutusi kosmosesektorile.
- Jätkatakse avaliku sektori kui uuenduste eestvedaja rolli võimendamist innovaatiliste lahenduste tellija ning turuloojana. Accelerate Estonia kaudu kutsutakse *startup*iliku lähenemisega ellu lahendusi, mida on võimalik disainida Eesti uuteks konkurentsieelisteks. Innovatsiooni toetavate riigihangete kaudu suurendatakse riigi võimekust ja valmisolekut olla uudsete lahenduste referentskliendiks.
- Jätkatakse iduettevõtete ökosüsteemi arendamist Startup Estonia programmi kaudu, sh võimendatakse süvatehnoloogia valdkonna iduettevõttele ökosüsteemi ja viiakse ellu teaduskiirendeid. Viiakse ellu pilootprogramme (grandid, koolitused, koostöömehhanismid) süvatehnoloogia iduettevõtete väljakutsete lahendamiseks ning nende toetamiseks
- Toetatakse ettevõtetes digipöörde tegemise võimekuse kasvatamist. Digitaliseerimise teekaardi tegemisega aidatakse ettevõtetel tuvastada oma protsessides valupunktid, mida on võimalik lahendada digitaalsete tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Lisaks toetatakse ettevõtete digitaliseerimise strateegia väljatöötamist ning sellest lähtuvalt ligipääsu investeringutele, et seatud sihte saavutada.

⁷ [Rakendusuuringu programm - Ettevõttele ja Innovatsiooni Sihtasutus \(eas.ee\)](https://eas.ee)

- Riik jätkab Smartcapi kaudu kohaliku riski- ja erakapitalituru arendamise tegevustega ning kujundatakse pikaajaline tegevusplaan (2030) turu arendamiseks. Samuti jätkatakse rohefondi elluviimisega, mille eesmärk on koos erakapitaliga rahastada rohetehnoloogiate arendamisele ja ökosüsteemi potentsiaali realiseerimisele suunatud omakapitaliinvesteeringuid (aastatel 2022–2026 kokku 100 mln euro ulatuses, millele lisandub erakapitali panus). Fond on oluline toetamaks süvatehnoloogia elementidega ettevõtete pikaajalist arendustegevust, mis aitab muu hulgas muuta rohepööret Eesti majanduse konkurentsivõimaluseks.
- Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1-miljardi suuruses innovatsioonifondis ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis. Fond ja kiirendi loodi vastukaaluks Euroopas esinevale probleemile, kus süvatehnoloogiamahukad ja kahese kasutusega tehnoloogiad on alarahastatud. Need on NATO loodud võimalused, mis aitavad tekitada ja rahastada uusi kahese kasutusega süvatehnoloogiaid arendavaid iduettevõtteid ning suurendavad koostööd läänes, vähendavad proteksionismi ja pakuvad turvalist rahastamist just strateegiliselt olulisi valdkondi silmas pidades.
- Jätkub 2024. aastal SmartCapi juurde loodud kaitsefondi elluviimine. Ulatuslikud muutused julgeolekuolukorras on suurendanud nõudlust kaitsetööstuse toodangu ja kaitsetööstuses kasutatavate tehnoloogiate järele, mistõttu on vaja luua soodne keskkond kaitsetehnoloogiate arendamiseks, sh läbi investeeringute ning tehnoloogiate testimise. 2025. aastal suurendatakse kaitsefondi mahtu 50 miljoni euro võrra.
- Jätkatakse riigi infosüsteemide ameti juurde loodud Eesti küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teadusuuringute koordineerimisüksuse tegevuste kaasrahastamist perioodil 2023–2025 teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni vahenditest.
- Jätkub Eesti e-DIHi AIRE (AI&Robotics Estonia) toetamine. Keskuse eesmärk on toetada tööstusettevõtetes tehisintellektipõhiste ja robotikalahenduste kasutuselevõttu ja vastava valdkonna üldist teadlikkuse kasvu.
- Jätkub Tehnopoly juhtimisel tehisintellekti programmi rakendamine, mille eesmärk on toetada tehisintellektipõhiste lahenduste arendamist ja kasutuselevõttu eri ettevõtete ja teadusasutuste koostöös.
- Aastail 2022–2026 kaasrahastatakse Tartu Ülikoolis rahvusvahelist ärikiirendi Creative Destruction Lab eesmärgiga pakkuda teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtetele ligipääsu kapitalile ja rahvusvahelisele mentorite võrgustikule. Jätkatakse innovatsioonitrepri arendamise ja rakendamisega, mille kontseptsioon valmis 2022. aastal koostöös Tööandjate keskliidu, EIS-i ning kaasatud ekspertidega. Innovatsioonitrepri eesmärk on panustada ettevõtete TAI-mahukamaks kasvamisse.

5.2. Olulisemad programmi (arendus)tegevused HTM haldusalas

- 2025. a käivituvad temaatilised teadus- ja arendusprogrammid, mille kaudu toetatakse majanduse ja ühiskonna vajadustest lähtuvaid alus- ja rakendusuuringuid ning eksperimentaalarendusi uute uurimissuundade väljaarendamist ja vajaliku kompetentsi kasvatamist TA-asutustes ja riigi rakenduskõrgkoolides, sh tippspetsialistide juurde- ja järelkasvu, siseriiklikku ja rahvusvahelist koostööd, uurimistulemuste levitamist ning muid TAIE fookusvaldkondade arendamiseks vajalikke tegevusi. Ettevõtlik avastusprotsess ja ühisloome (teadlased, ettevõtjad, avalik sektor jt) on nende programmide tugev alus.

- Teadmussiirde võimekuse suurendamiseks teadusasutustes ja kõrgkoolides toimuvad 2025. a esimesed taotlusvoorud ASTRA+ meetmes, millega riik toetab teadusasutusi ja kõrgkoole teadmussiirde teenuste arendamisel, sellealaste teadmiste ja oskuste täiendamisel, hargettevõtluse arendamisel ja teadmuse kommertsialiseerimisel ning intellektuaalomandi haldamise võimekuse parandamisel. Toetatakse kvaliteetsete teadushalduse teenuste arendamist, sh asutuste vahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel, koostöös ettevõtete arendatakse akadeemilise sektori töötajate juhtimis- ja kommertsialiseerimisoskusi.
- Ühiskonna ja ettevõtete vajadustele vastavate tipptasemel teadmus- ja teadustaristu teenuste arendamise ja kättesaadavaks tegemiseks pakutakse teadusasutustele alates 2025. aastast võimalust taotleda toetust turunõudlusele vastavate teenuste ja toodete arendamiseks. Eesmärk on suurendada tippkeskuste majanduslikku ja ühiskondlikku mõju ja parandada teadustaristu kättesaadavust teadus- ja arendustegevuseks väljaspool akadeemilist sektorit.
- Viiakse ellu teadmussiirde doktorantuuri toetuskeem, mille puhul doktoritöö valmib koostöös ülikoolivälise tööandjaga tema huvidest lähtuvalt. Teadmussiirdedoktorantuuri peamine eesmärk on valmistada ette tippspetsialiste ja teadus- ning arendustöötajaid väljaspoole akadeemilist maailma ning edendada ülikoolide, ettevõtete, avaliku sektori jt asutuste tihedamat ja pikemaajalist koostööd.

6. Meetmed, programmi tegevused ja teenused

Teenuste eesmärgid ja lühikirjeldused tuuakse välja lisas 1. Teadmussiirde programm on jaotatud vastavalt kahe valitsemisala vastutusvaldkondadele kaheks meetmeks.

Tabel 4. Programmi, meetmete ja programmi tegevuste nimetused, eesmärgid ja mõõdikud koos viimase teadaoleva ja planeeritava sihttasemega.

Programmi mõõdikud	2023* (tegelik)	2025 (sihttase)	2026 (sihttase)	2027 (sihttase)	2028 (sihttase)	2035 (sihttase)
Teadlaste ja inseneride arv ettevõtlussektoris ja kasumitaotluseta erasektoris, arv 1000 elaniku kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	2,23 (2022)	2,3	2,5	2,7	3,3	4,53
Ettevõtete investeeringud mittemateriaalsesse põhivarasse osakaaluna SKP-st (% mld eurodes) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,3% (1,2 mld) (2022)	3,5 (1,3 mld)	3,7 (1,5 mld)	4 (1,8 mld)	4,4 (2,2 mld)	6 (3,2 mld)
Meede 1	Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas) Eesmärk: Meetme raames parendatakse nii ettevõtete võimekust ja valmisolekut TAI-mahukamateks tegevusteks kui ka võimestatakse innovatsioonisüsteemi tervikuna, et töötada välja üha efektiivsemaid teenuseid, mis lähtuvad ettevõtja vajadustest.					
Innovaatiliste ettevõtete osakaal, % <i>Allikas: The Community Innovation Survey (CIS)</i>	53 (2022)	>60	>65	>65	>70	>75
Programmi tegevus 1.1.	Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine Eesmärk: Luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja					

	arendustegevuse läbiviimiseks.					
Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest (suhe kogu müügitulusse), % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	9,7 (2022)	>12	>16	>16	>18	>20
VKE-de osakaal, kellel on minimaalne digitaalne võimekus, % <i>Allikas: EC Digital Decade</i>	66,9	72,2	74,8	77,4	80	-
Programmi tegevus 1.2.	Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine Eesmärk: Toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut					
Riskikapitali maht, mln eurot <i>Allikas: Startup Estonia</i>	395	>500	>500	>500	>500	>1000
Kiirendites osalevate ettevõtete arv <i>Allikas: Startup Estonia</i>	51	40	40	40	40	40
Meede 2: (möödikud ühilduvad tegevuse omadega)	Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas) Eesmärk: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine					
Programmi tegevus 2.1.	Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine Eesmärk: Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine					
Erasektori poolt rahastatud avaliku sektori teadus- ja arendustegevuse kulutuste osakaal, % <i>Allikas: Statistikaamet</i>	7,2 (2022)	10,5	11,5	12,5	12,5	Euroala keskmine
Doktorikraadiga teadlaste ja inseneride arv 1000 tööealise elaniku kohta <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,7 (2022)	3,5	≥3,5	≥3,5	≥3,5	≥3,5
Era- ja avaliku sektori ühispublikatsioonide arv miljoni elaniku kohta, tase EL keskmisest (EL keskmine = 100) % <i>Allikas: European Innovation Scoreboard</i>	183	195	201	207	213	250
Sotsiaalmajanduslikele rakendustele suunatud kulutuste osakaal riigieelarves planeeritud TA eraldistest, % <i>Allikas: Statistikaamet, HTM</i>	25 (2022)	28	28	28	28	-

*Juhul, kui viimane teadaolev tase erineb päises toodud aastast, on see sulgudes märgitud väärtuse all.

Möödikute „Innovaatiliste ettevõtete osakaal“ ja „Müügitulu uutest või oluliselt muudetud toodetest või teenustest“ sihttasemeid on korrigeeritud vastavalt tegelike tasemete halvenemisele, et need oleksid reaalsed, kuid viiksid siiski planeeritud tasemeni aastal 2035. 2035. aasta sihttasemeid ei ole. Programmi tegevuse 1.1. möödikut „Ettevõtete digitaliseeritus“ enam ei avaldata ning on välja vahetatud uue möödiku vastu „VKE-de osakaal, kellel on minimaalne digitaalne võimekus“.

6.1. Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas)

Meetme eesmärk: Meetme raames parendatakse nii ettevõtete võimekust ja valmisolekut TAI-mahukamateks tegevusteks kui ka võimestatakse innovatsioonisüsteemi tervikuna, et töötada välja üha efektiivsemaid teenuseid, mis lähtuvad ettevõtja vajadustest. Meede koosneb kahest programmi tegevusest.

6.1.1. Programmi tegevus 1.1. Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine (MKM vastutusalas)

Programmi tegevuse eesmärk on luua vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks.

Tegevuse eesmärki saavutatakse läbi üheksa teenuse osutamise, millest suurimate eelarveliste mahtudega teenused on ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine ja toetamine ning ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine. Teenuseid pakuvad majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, sh Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

Tegevuse raames on koondatud sekkumised, mis suurendavad **ettevõtjate teadlikkust TAI vajalikkusest ja võimalustest**, sh nt korraldatakse infoüritusi, kaasatakse valdkondlikke eksperte, soodustatakse kvalifitseeritud tööjõu palkamist ning toetatakse ettevõtjatele vajalike koostöövõrgustike arendamist. Tegevused käivitati 2023. aastal uue EL rahastusperioodi (2021–2027) vahenditest perioodi kogumahus 19,8 miljonit eurot.

Tegevuste kirjeldus

- Tegevuse toel arendatakse **innovatsiooni soodustavaid teenuseid** ja kujundatakse ettevõtetele vajalik **tugisüsteem**. Lisaks luuakse ettevõtete vajadustest lähtuv **rakendusuuringute ja eksperimentaalarenduse programm**, mille kaudu selgitakse välja ettevõtete TA-tegevustega seotud äri võimalused (äri liselt rakendatavad TA-tegevuste projektid) ja leitakse ettevõttele sobivad TA-partnerid Eestist või välismaalt.
- Ettevõtete ja TA-asutuste koostöö ning ettevõtete innovatsioonivõimekuse suurendamiseks pakutakse **innovatsiooni- ja arendusosakuid**, rahvusvahelise konkurentsivõime suurendamiseks toetatakse ettevõtete **osalemist rahvusvahelistes ja EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes** (nt ESA, Eurostars jt).
- Tagamaks Eesti ettevõtete juurdepääs tehnoloogiatele ja toetamaks ettevõtteid tehnoloogiate ülevõtmisel, käivitatakse **digitaalse innovatsiooni keskused** (e-DIH). Seeläbi toetatakse Eesti osalemist digitaalse innovatsiooni keskuste (e-DIH) võrgustikes fookusega tehisintellektil ja robotikal. E-DIH-id on konsortsiumid, mida Eestis veab TalTech nimetusega AIRE (*AI and Robotics Estonia*). Konsortsium osutab VKE-dele arendusteenuseid.
- Eesti ettevõtete tehisintellekti (AI) kasutuselevõtu võimekuse parendamiseks, valdkondliku tootearendus- ja teadusarendustegevuse võimendamiseks ning sellega seonduva uusettevõtluse tekitamiseks käivitati Tehnopolis uus raamprogramm, mille tulemusi hinnati 2022. a lõpus, 2025. a programm jätkub.
- Toetatakse **ettevõtete digitaliseerimist ja automatiseerimist** ning üleminekut lineaarselt majandusmudelilt **ringmajandusele**, tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi

kogumahus 58 miljoni euroga. Samuti suurendatakse **riigi rolli ja pädevust innovatsiooni eestvedajana ja turuloojana**, ning uudsete lahenduste hankijana, mille kaudu omakorda suureneb ka ühiskonna teadmismahukust tervikuna (kogumahus 2,5 miljoni eurot EL 2021–2027 rahastusperioodi vahenditest)..

- Pakutakse ettevõtetele terviklikult innovatsioonivõimekuse ja -valmisoleku kasvatamise teenuseid. Sellest lähtuvalt töötatakse välja ka vastav tugisüsteem, mille kaudu ettevõtted saavad osaleda eri infoüritustel, saavad ligipääsu eri analüüsidele ja turuseirele, palgata kvalifitseeritud tööjõudu, kaasata valdkondlikke eksperte, arendada ja osaleda eri koostöövõrgustikes, teha ekspertiise, diagnostikaid, analüüsida intellektuaalset kapitali jne.
- Jätkatakse ettevõtete vajadustest lähtuva rakendusuringute ja eksperimentaalse arenduse tervikliku programmiga (RUP), mis virtuaalse RTO-na (*research and technology organization*) toimib vahelülina ettevõtete ja (sh rahvusvaheliste) teadusasutuste vahel. Ettevõtetele võimaldatakse nii rahastust kui ka toetavaid tegevusi partnerite otsingurahvusvahelise võrgustumise jms näol. Lisaks teeb RUP ettepanekuid TA pakkumispoole kohandamiseks ettevõtjate vajadustele. Käivitatakse rakendusuringute keskuse tegevus AS Metroserti kaudu.
- Jätkatakse osakute, tootearenduse toetuse ning arenguprogrammi sekkumisloogikatega, mille eesmärk on pakkuda ettevõtetele erinevaid innovatsiooni (sh toote-, turu-, protsessi-, organisatsiooni-, personaliinnovatsiooni) soodustavaid teenuseid nii rahastamise kui ka toetavate teenuste näol. Arenguprogramm pakub ettevõtetele kompleksset, ettevõtte vajadustes lähtuvat lähenemist (nii toetust kui ka nõustamise, võrgustumise jms selliseid teenuseid).
- Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes. Nimetatud tegevustes saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda organisatsioonide hangetel ning töötajate mobiilsusmeetmetes (ESA ja CERN). Partnerlustes (nt Eurostars, Horizon Europe) saavad ettevõtted ja teadusasutused osaleda partnerluse spetsiifilistes tegevustes (taotleda toetusi, võrgustumine jms).
- Toetatakse ettevõtja digipöörde strateegia koostamist ja investeringuid digipöördeks vajalikesse tegevustesse, arendustesse ja rakendustesse nii ettevõtetes kui tarneahelas. Mh toetatakse ettevõtete digitaalse teekaardi koostamist ja selle alusel strateegia valmimist ning kaasrahastatakse vastavaid investeringuid.
- Luuakse kiibikompetentsikeskus. Kiibitehnoloogia on iga arenenud riigi jaoks strateegiline ala, kuna (süva)tehnoloogiapõhine ettevõtlus toetub suuremal määral kiipidele. Eesti ettevõtetel on kõrge barjäär sisenemaks kiibi tarneahelasse, samuti on madalad ka teadmised. Keskuse eesmärk on pakkuda ettevõtetele juurdepääsu nii tehnilistele teadmistele kui eksperimentaalarendusele (tarkvarakeskkonnad disainimiseks, valideerimiseks jms) kiipide valdkonnas. Konsortsiumi moodustavad EIS, Metrosert (RUK), Eesti Elektroonikatööstuse Liit.
- Kliimaneutraalsuse eesmärgi saavutamiseks toetatakse vajalikku teadmussiiret ettevõtetes (märksõnad: ringmajandus, madalsüsinikutehnoloogiad, energiantensiivne tööstus). Toetatakse tegevusi ettevõtetes, mis aitavad ettevõtetel kohandada ärimudeleid madalsüsiniku- ja ringmajanduse põhimõtetele vastavaks ning arendada säästvaid tehnoloogiaid. Tegevusi rahastatakse Eesti taastekava raames perioodi kogumahus 9 miljoni euroga.

- Euroopa Liidu kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemisel saadavate vahendite raames toetatakse mahus 13,4 miljonit eurot integreeritud Euroopa Liidu üleste vesiniku väärtusahela teadus- ja arendustegevuse projektide elluviimiseks.
- Õiglase ülemineku fondi raames soodustatakse Ida-Viru piirkonna majanduse mitmekesistamist, sh kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste arendamise kaudu. Selleks suurendatakse ettevõtjate teadusmahukust ja koostööd teadus- ja arendusasutustega mahus 25 miljonit eurot.
- Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist.
- Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (*Accelerate Estonia*).
- Töötatakse välja eksperimenteerimise raamistik toetamaks innovaatiliste toodete ja teenuste turuletulekut. Innovaatiliste toodete ja teenuste turule tulekuks on vaja täita teatud eeldused (testimine, piloteerimine jmt eksperimenteerimine). Samas sageli takistavad kehtivad regulatsioonid testimist. Eesmärk on lisada valdkonnapõhiselt seadustesse eksperimenteerimise säte, mille tulemusel saab Eestist avaliku sektori toel regulatiivliivakast uute tehnoloogiate testimiseks. Lisaks soosivale keskkonnale testimiseks Eesti ettevõtetele, meelitab see välismaiseid ettevõtteid.
- Kaasrahastatakse küberturvalisuse arendamisele suunatud Eesti koordinatsiooniüksuse loomist, vastav eelarve kajastub digiühiskonna tulemusvaldkonna programmis.

6.1.2. Programmi tegevus 1.2. Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine (MKM vastutusallas)

Tegevuse eesmärk on toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut.

Tegevus hõlmab kahte teenust, mille raames luuakse teadus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete **arenguks vajalik keskkond**, toetamaks teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtteid ettevõtte kõigis arengufaasides, iduettevõtete loomist ja arendamist ning olulise kasvu saavutamist rahvusvahelistel turgudel. Sealjuures aktiveeritakse eelseemne- ja seemnefaasi **investeeringutega** turgu teadus- ja tehnoloogiamahukates sektorites, sh aidatakse suurendada kapitali pakkumist teadusmahukatele kõrgtehnoloogiat arendavatele ettevõtetele, mille puhul turul ei pakuta piisavalt erakapitali ettevõtete arengu tagamiseks. Lisaks toetatakse iduettevõtete **innovatsiooni ning intellektuaalomandi loomist ja rakendamist** kõigis majandusharudes. Nimetatud tegevuste tulemuslikkuse hindamiseks töötatakse välja ja rakendatakse tõhus ja vajaduspõhine **iduettevõtluse seiresüsteem**. Teenuseid pakub majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, sh Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse kaudu.

Tegevuste kirjeldus

- Jätkatakse iduettevõtluse ökosüsteemi tervikliku toetamise ja arendamisega Startup Estonia programmi kaudu kogumahus 8 miljonit eurot EL 2021-2027 rahastusperioodi vahenditest.
- Samuti jätkatakse teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamise tegevuskava elluviimist. Kuna kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete toote või teenuse arendus- ja ärimudelid põhinevad suuresti teadus- ja arendustööl ja sellega seotud intellektuaalsel omandil, on nende ettevõtete arendustöö on aja- ja ressursimahukam. Vastavat segmenti sihtivaid kiirendeid pakub Startup Estonia.

- Käivitatakse New Nordic DeepTech Valley (Uus Põhjala Süvatehnoloogiaorg). Edendatakse riikidevahelisi koostööprojekte Baltikumi/Põhjamaade vahel, kuna tänane riikidevaheline koostöö idusektori toetamisel on vähene. Suurim planeeritav projekt on EU Horizon "Regional Innovation Valley" taotlusvoorus osalemine, mille kogueelarve on 12-16 mln eurot. Konsortsiumi kaasame 3-5 riiki: Eesti, Soome, Rootsi, Taani ning Läti või Leedu.
- Arendatakse Eesti kõrgtehnoloogia sektorit läbi kosmosestrateegia ja Euroopa Kosmoseagantuuri (ESA) programmide. ESA programmide eesmärk on tõsta Euroopa tehnoloogiasektori konkurentsivõimet ja koostööd kosmosevaldkonnas. Eesti on teinud investeeringud uute tehnoloogiate arendamise, teaduslike katsete ja selleks vajaliku aparatuuri arendamise, Maa kaugseire, telekommunikatsiooni, kosmose avastamise ja kosmose turvalisuse programmidesse. Eesti investeeringud jagunevad kolmeks peamiseks teemaks: küber, AI ja innovatsioon. Eesti majandusüksused saavad osaleda vastavates hangetes, mille raames viivad läbi TA tegevusi. ESA programmid aitavad Eesti ettevõtted Euroopa süsteemiintegraatorite tarneahelatesse.
- Käivitatakse tervisetehnoloogia iduettevõtluse ökosüsteemi toimetumudel. TAIE fookusvaldkondades on puudu süsteemsetest iduettevõtluse võimestamise terviklahendustest erinevates süvatehnoloogia alavaldkondades. Tervisetehnoloogiad on üks valdkond, milles Eestil on võimalus tuua turule globaalse potentsiaaliga kiirelt skaleeritavaid lahendusi. Seni on ellu viidud üks tervisetehnoloogiate kiirendi (2022-2023), kuid see ei toonud veel kaasa soovitud muutust ökosüsteemi ja tugiorganisatsioonide võrgustiku toimimises.
- Lisaks üldise ökosüsteemi arendamisele ja kiirendite ellu kutsumisele jätkatakse riigi osalusega fondide rahastamist (rohetechnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust, sh nihkub fookus süvatehnoloogia terviklikule sekkumisloogikale.
- 2024. aastal käivitati AS Smartcapi juures Eesti Kaitsefond (50 miljonit eurot)
- Jätkatakse rahvusvahelise ärikiirendi Creative Destruction Lab'i Eesti haru toetamist.
- Toetamaks kahese kasutusega süvatehnoloogia ettevõtete arengut, osaleb Eesti NATO 1 mld euro suuruses innovatsioonifondis (Eesti kogupanus on 30 miljonit eurot) ning selle investeeringutele eelnevas innovatsioonikiirendis (kogumahu 2,85 miljonit eurot).

6.2. Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusallas)

Meetme eesmärk on ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine. Meetme toel edendatakse tehnoloogiasiiret, teadustulemuste rakendamist ettevõtluses ja ühiskonnas laiemalt ning luuakse eeldused teaduse ühiskondlikku ja majanduslikku mõju kasvuks.

6.2.1. Programmi tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine (HTM vastutusallas)

Tegevuse eesmärk ja mõõdikud on samad, mis meetmel.

Tegevusega luuakse eeldused uute teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks akadeemilise sektori, ettevõtluse ja avaliku sektori vahel ning toetatakse teadmussiirde võimekuste kasvu. Teadustöötajate era- ja avalikus sektoris nõuab TA asutuste ja kõrgkoolide muutumist ettevõtlikumaks, ja suuremat suhtlust partneritega väljaspool akadeemilisi ringkondi, rakendusuuringute kavandamise ja juhtimise oskuse tõstmist ning aktiivse rolli võtmist ettevõtlikus avastusprotsessis. Selle jaoks toetatakse **teadus-**

ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalset teadmussiirde võimekust ja koostöötegevusi teadusasutuste endi vahel ning ettevõtetega. Toetatakse majanduse ja ühiskonna vajadustele vastavate **tipptasemel teadmuse ja teadustaristu teenuste** arendamist ja kättesaadavaks tegemist.

Soodustatakse **teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist** akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel, mille tulemusena tekib tõhus teadmusringlus, senisest enam teadlasi liigub ettevõtete ja teadusasutuste vahel, paranevad ettevõtete oskused teadustulemusi rakendada ja kohandada ning kasvab ettevõtluskogemustega teadlaste arv teadusasutustes, mis aitab paremini ühiskonna nõudlusele vastavat teadustööd planeerida. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste tööandjate koostöös pakutava doktorantuuri (**teadmussiirde doktorantuuri**) elluviimist, mille puhul doktoritöö valmib tööandja vajadusi arvestades.

Majanduse ja ühiskonna vajadusest lähtuva piisava ja kõrge kvaliteediga teadmuse pakkumiseks TAIE fookusvaldkondades viiakse ellu **temaatilised teadus- ja arendustegevuse programmid** akadeemilise, era- ja avaliku sektori koostöö ning koostöö edendamiseks. Teemaatilistes programmides keskendutakse TAIE fookusvaldkondade teekaartide koostamise käigus välja selgitatud konkreetsetele uurimissuundadele ja -teemadele, kus on nõudluse põhjal vajalik kasvatada uurimistööde mahtu, algatada uusi uurimisteesmasid, kasvatada teadus- ja arendustöötajate järelkasvu (sh ettevõtetele) ja värvata tippteadlasi.

Toetatakse **riigiasutuste TAI-alase võimekuse kasvatamist**, et teadus-, arendus- ja innovatsioonitegevuste tulemusi rakendataks avalikus sektoris senisest enam ja tõhusamalt ning selleks oleks kujundatud soodne poliitikakeskkond. Eesmärk on suurendada riigi rolli teaduse strateegilisel suunamisel, sh tõsta teadus- ja arendusasutuste võimekust viia läbi rakendusuuringuid ühiskonna väljakutsete lahendamiseks ning tugevdada ministeeriumide ja erialaliitude teadus- ja arendusalast kompetentsi ja võimekust. Meetme tegevused aitavad luua nõudlust TAI järele ning soodustavad koostööd ja TAI-tegevuste koordineerimist avalikus sektoris, sh **teadus- ja arendusnõunike võrgustikutegevuste, interdistsiplinaarsete haldusalade üleste rakendusuuringute** jms kaudu.

Tabel 5. Programmi tegevuse kirjeldus

Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamise toetamine
<p>Teadusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde teenuste arendamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Käivitatakse toetuskeem TA-asutuste ning kõrgkoolide teadmussiirde ja ettevõtluskoostöö võimekuse arendamiseks (ASTRA+). Toetatakse ettevõtliku kõrgkooli ja teadusasutuse arendamiseks vajalikke tegevusi, sh pädevuse suurendamist teadmussiirdeprotsesside valdkonnas, tõhusa teadus- ja teadmussiirde juhtimissüsteemi ja -teenuste väljatöötamist, teadmussiirde alaste pädevuste arendamist, sh teadmussiirdeüksuste personali koolitust, stažeerimist, õppevisiite, võrgustike loomist jms. Muu hulgas toetatakse spin-off-ettevõtluse ja teadmuse jätkusuutliku turupõhise kommertsialiseerimise mudeli arendamist ning intellektuaalomandi kaitse võimaluste ja võimekuse parandamist, soodustatakse asutustevahelist koostööd teadmussiirde teenuste vahendamisel ja pakkumisel (nt Adapter-tüüpi tegevustes, ühislaborite, testkeskkondade, demoalade jm arendamisel jms). Tegevuste raames on kavandatud nii programmilisi ühistegevusi kui asutusekeskseid toetusi. • Ida-Viru ettevõtluse teadusmahukuse suurendamiseks jätkatakse 2023. a käivitatud Õiglase Ülemineku Fondi meetme elluviimist teadusvõimekuse pakkumise arendamiseks ja teadus- ja arendustegevuse võrgustiku loomiseks Ida-Virumaal. Muu hulgas hõlmavad tegevused teadus- ja arendustegevuse toetamist piirkonna ettevõtete ja asutuste vajadustele vastavates uurimissuundades, tehnoloogiate tutvustust, ühislaborite arendamist, välistippspetsialistide kaasamist, teavitus- ja populariseerimistegevusi valitud uurimissuundades, piirkonna siirdeprotsesside seiret ja hindamist, kohalike kogukondade kaasamist TA-tegevustesse jms.

Teadus- ja arendustegevuse toetamine TAIE fookusvaldkondades
<p>Ettevõtete ja ühiskonna vajadustest lähtuva teadus- ja arendustegevuse toetamine, sh:</p> <ul style="list-style-type: none"> Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondade teekaartide alusel. Tegevuse raames tugevdatakse temaatilist uurimistegevust nii alus- kui rakendusuringute osas, toetatakse välistippspetsialistide kaasamist, uute uurimissuundade väljaarendamist, teadlaste järelkasvu, koostöötegevusi, uurimistulemuste turustamist ja kommuniqueerimist ning muid vajalikke tegevusi vastavalt fookusvaldkondade teekaartidele. Seejuures jätkatakse IKT programmi ja ressursside väärindamise programmi (ResTA) tegevusi, ning lisanduvad programmid tervisetehnoloogiate ja -teenuste arendamiseks, nutikate ja kestlike energialahenduste loomiseks ning teisese toorme ja jäätmete väärindamiseks. Tippasemel teadmus- ja teadustaristu uute teenuste või toodete loomine avalikule ja era sektorile. Tegevuse käigus arendatakse tippkeskuste ja riiklikult olulise teadustaristu tulemuste põhjal teenuseid või tooteid ettevõtetele ja avalikule sektorile, jõustatakse teadustulemuste kasutusele võttu avaliku- ja erasektori poolt jne. Teadustaristuga seotud tegevused hõlmavad tuge turu jaoks asjakohaste TA-teenuste arendamiseks era- ja avaliku sektori jaoks, tuginedes olemasolevale teadustaristule, sh laborite sertifitseerimist, teenusepakettide arendamist jms.
Teadustöötajate sektoritevahelise liikuvuse ja teadmiste ringluse toetamine
<ul style="list-style-type: none"> Toetatakse teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel. Jätkatakse teadlaste toetamist liikumisel teistesse sektoritesse ning ettevõtluskogemusega inimeste kaasamist õppe- ja teadustegevustesse kõrgkoolides ja teadusasutustes. Toetatakse ülikoolide ja ülikooliväliste töötajate koostöös pakutava teadmussiirde doktorantuuri elluviimist.
Riigiasutuste teadus- ja arendusalase võimekuse suurendamine
<p>Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse tugevdamise programmi (RITA+) kaudu rahastatakse Eesti riigi vajadustest lähtuvate sotsiaal-majanduslike eesmärkidega interdistsiplinaarseid rakendusuringuid, teadus- ja arendusnõunike võrgustikuga seotud tegevusi, TAI poliitika seiret.</p>

7. Programmi juhtimiskorraldus

Teadmussiirde programm on kahe ministeeriumi ühisprogramm: **programmi koostajad ja vastutajad on Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM)**.

- MKM vastutab programmi **meetme 1** elluviimise eest.
- HTM vastutab programmi **meetme 2** elluviimise eest.

Programmi elluviimise panustavad peale HTM-i ja MKM-i SA Eesti Teadusagentuur (ETAG), Haridus- ja Noorteamet (Harno), Ettevõtluse ja Innovatsiooni SA (EIS), SA Tallinna Teaduspark Tehnopol (Tehnopol) ja AS Metrosert.

Programmi kinnitavad haridus- ja teadusminister ning majandus- ja infotehnoloogiaminister pärast riigieelarve seaduse vastuvõtmist vastavalt pädevusjaotusele ning see avalikustatakse HTM-i ja MKM-i kodulehtedel⁸⁹.

Programmi täiendatakse igal aastal ühe aasta võrra, st kooskõlas riigi eelarvestrateegia ning riigi rahaliste võimalustega.

Programmis seatud eesmärkide saavutamise ja mõõdikute seiramise eest vastutavad HTM ja MKM vastavalt ülal toodud jaotusele meetmete ja tegevuste lõikes. Programmi aluseks olevate strateegiliste

⁸ Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht, strateegilised alusdokumendid ja programmid: <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid>

⁹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

dokumentide koostamisel on konsulteeritud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka era- ja mittetulundussektorist ning programmi täitmisest antakse aru tulemusvaldkonna iga-aastases tulemusaruandes. Tulemusaruanded on avalikustatud HTM-i ja MKM-i kodulehtedel¹⁰¹¹.

Programmi tegevuste elluviimiseks vajalikud olulisemad arendusülesanded lisatakse HTM-i ja MKM-i (arendus)tööplaanidesse, mille raames nende täitmist ka seiratakse.

Teadmussiirde programm on panustanud ka varasemalt programmi kuulunud ja 2024. aasta ümberkorralduste käigus digiühiskonna programmi liikunud riigi infosüsteemide ameti teenusesse "Eesti küberturvalisuse valdkonna tööstuse, tehnoloogia ja teaduse arengu toetamine", mille rahastus on olnud projektipõhine. Projekti lõppedes on vajalik hinnata projekti jätkamise vajadust teadus- ja arendustegevuse ning ettevõtluse tulemusvaldkonna eesmärkide saavutamise osas ning vajadusel sõlmida uued kokkulepped nii Euroopa Liiduga kui Justiitsministeeriumi ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi vahel.

¹⁰ Haridus- ja Teadusministeeriumi koduleht, strateegilised alusdokumendid ja programmid: <https://www.hm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/ministeerium/strateegilised-alusdokumendid-ja-programmid>

¹¹ Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi koduleht, tegevuspõhine riigieelarve: <https://www.mkm.ee/ministeerium-uudised-ja-kontakt/strateegiline-juhtimine/tegevuspohine-riigieelarve>

LISA 1. Programmi teenuste kirjeldus (MKM valitsemisala)

Teenuse nimetus	Teenuse eesmärk	Teenuse lühikirjeldus	Teenuse vastutaja
Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusallas)			
Programmi tegevus 1.1.: Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine Eesmärk: Luuakse vajalik toetav keskkond ettevõtetes innovatsiooni- ja arendustegevuse läbiviimiseks.			
Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine	Koostöös partnerorganisatsioonidega on ettevõtetele loodud arendustegevust ja innovatsiooni toetav keskkond	Teenus hõlmab riiklikku terviklikku innovatsioonipoliitika kujundamist ja juhtimist, sh ettevõtete arendustegevuse ning innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse tõstmisega seotud toetusmeetmete (nagu nt intellektuaalomandialased nõustamised, rakendusuuringute programm, tootearendustoetus, osakud, rakendusuuringute keskus jne), reaalamajanduse jm poliitikasekkumiste väljatöötamist. Eesti seisukohtade kujundamine ja esindamine EL, OECD, NATO jt rahvusvahelistes organisatsioonides.	MKM
Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamine	Loodud on erinevad toetusmeetmed arendustegevuste toetamiseks.	Teenus hõlmab ettevõtete arendustegevuse (sh rakendusuuringute ja eksperimentaalse arenduse) ning innovatsiooniteadlikkuse ja -võimekuse tõstmisega seotud meetmete rakendamist EISI, AS Metroserdi, Teaduspargi Tehnopol ja Tartu Teaduspargi poolt	MKM
Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine	Jätkatakse ettevõtete osalemise soodustamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes	Teenus hõlmab endas rahvusvahelistes organisatsioonides ja partnerlustes osalemist, mille eesmärk on aidata ettevõtetel pääseda ligi rahvusvahelistele TAI-teenustele, sh rahastusele (ESA, CERN, Horizon, EUREKA, EIC jm rahvusvahelised võrgustikud). Eesti esindamine nimetatud organisatsioonides ja võrgustikes.	MKM
Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise toetamine	Jätkatakse ettevõtete osaluse toetamist rahvusvahelistes organisatsioonides (ESA ja CERN) ning parandatakse ettevõtete ligipääsu EL-ülestes partnerlustes ja võrgustikes	Teenus hõlmab rahvusvahelistes võrgustikes, partnerlustes ja organisatsioonides ettevõtete osalemise toetamist EISI kaudu.	MKM

Ettevõtete digi- ja rohepöörde soodustamine	Koostöös partnerorganisatsioonidega on loodud digi- ja rohepöoret toetav keskkond	Teenus hõlmab endas ettevõtete rohe- ja digipööret soodustava keskkonna loomist	MKM
Ettevõtete digi- ja rohepöörde toetamine	Loodud on erinevad toetusmeetmed digi- ja rohepöörde toetamiseks	Teenus hõlmab endas ettevõtete rohe- ja digipööret soodustavate meetmete rakendamist	MKM
Innovaatiliste avaliku sektori teenuste soodustamine	Jätkatakse innovatsiooni edendavate riigihangete ettevalmistamise ja läbiviimise toetamist	Teenus hõlmab nõudluspõhise innovatsioonipoliitika kujundamist, sh avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmist, loomaks uusi turuvõimalusi innovaatilistele ettevõtetele ja nende uuenduslikele lahendustele	MKM
Innovatsiooni soodustava avaliku sektori teenuste arendamine	Jätkatakse suure ühiskondliku mõjuga interdistsiplinaarsete kitsaskohtade lahendamiseks tööriista pakkumisega (Accelerate Estonia).	Teenus hõlmab avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmiseks vajalike meetmete rakendamist ja teenuste osutamist EISI kaudu; Accelerate Estonia programmi rakendamist.	MKM
Programmi tegevus 1.2.: Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine Eesmärk: Toetada teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arengut			
TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi toetav ja investeerimiskeskonda soodustav poliitika kujundus	Teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete arenguks vajaliku keskkonna loomine, mis toetaks neid kõigis arengufaasides	Teenus hõlmab endas iduettevõtluselaslast terviklikku poliitikakujundust ning teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse keskkonna arendamist (Start-Up Estonia programm, süvatehnoloogia iduettevõtluse äriarenduse toetus, Smartcapi kaudu tehtavad fondiinvestseeringud; erinevad kiirendid)	MKM
TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine ja investeerimislahenduste rakendamine	Jätkub riigi osalusega fondide rahastamise (rohetehnoloogiate fond, teadus- ja tehnoloogiamahukate iduettevõtete fond jt) ehk pakutakse iduettevõtetele kaasrahastust.	Teenus hõlmab endas Start-Up Estonia programm, süvatehnoloogia iduettevõtluse äriarenduse toetuse rakendamist EISI kaudu	MKM

LISA 2. Teenuste rahastamiskava (MKM valitsemisala)

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

Teenuse nimetus	2025	2026	2027	2028
Meede 1: Ettevõtete TAI-mahukuse ja teadmussiirde võimekuse suurendamine (MKM vastutusalas)				
Programmi tegevus 1: Ettevõtete arendustegevuse ja innovatsiooni toetamine				
Innovatsiooni soodustava avaliku sektori teenuste arendamine	-881 565	-915 940	-1 114 241	-297 306
Innovaatiliste avaliku sektori teenuste soodustamine	-339 567	-332 660	-299 420	-298 915
Ettevõtete digi- ja rohepöörde toetamine	-138 992	-132 601	-118 760	-118 251
Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise toetamine	-1 061 415	-1 326 301	-1 312 460	-1 311 951
Ettevõtete rahvusvahelistes TAI võrgustikes osalemise soodustamine	-6 262 408	-6 253 782	-6 158 364	-6 157 872
Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamine	-85 935 343	-113 036 092	-127 013 162	-110 284 913
Ettevõtete TAI teadlikkuse ja arendustegevuse toetamise soodustamine	-2 756 269	-2 012 102	-1 937 057	-1 110 563
Programmi tegevus 2: Teadus- ja tehnoloogiamahuka iduettevõtluse arendamine				
TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi arendamine ja investeerimislahenduste rakendamine	-277 581	-311 656	-297 815	-297 306
TA-mahuka iduettevõtluse ökosüsteemi toetav ja investeerimiskeskonda soodustav poliitika kujundus	-392 598	-385 656	-322 318	-321 819

LISA 3. Programmi teenuste ülevaade ja rahastamiskava (HTM valitsemisala)

Teenuste eelarved on indikatiivsed ja on kajastatud täiendava informatsiooni andmiseks.

Programmi meede, tegevus ja tegevuse selgitus	Asutus	Asutuse TERE teenus	2025	2026	2027	2028
Meede 2. Ühiskonna ja majanduse vajadustele vastava teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvatamine (HTM vastutusalas)						
Tegevus 2.1. Sektoritevahelise teadmussiirde toetamine						
Tegevusega luuakse eeldused uute teadmiste ja tehnoloogia liikumiseks akadeemilise sektori ettevõtluse ja avaliku sektori vahel ja toetatakse teadmussiirde protsesside toimumist. Toetatakse teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide institutsionaalset teadmussiirde võimekust ja koostöötegevusi teadusasutuste endi vahel ning ettevõtetega. Soodustatakse teadlaste jt akadeemiliste töötajate liikumist akadeemilise, avaliku ja erasektori vahel, mille tulemusena tekib tõhus teadmusringlus, senisest enam teadlasi liigub ettevõtetete ja teadusasutuste vahel. Viiakse ellu temaatilisi teadus- ja arendustegevuse programme TAIE fookusvaldkondade teekaartide alusel.	Haridus- ja Teadusministeerium	Teadus- ja arendusasutuste ja kõrgkoolide teadmussiirde võimekuse arendamise toetamine	-24 066 107	-40 758 354	-41 458 354	-39 758 354
	Haridus- ja Noorteamet	Teadus- ja haridusasutuste teadmussiirde toetamine	-8 697 610	-6 686 632	-5 101 178	-3 776 348